

שיעורי ליל שבת

שיעור מורינו הגאון רבי מרדכי בונם זילברברג שליט"א

בית הכנסת המרכזי שיכון ה' • נמסר בליל שב"ק פרשת חיי שרה תשע"ז

יש לפניו פצוע הזקוק לטיפול ומאיך יכול לרדוף אחר המחבל ולמנוע המשך ההרג מה קודם?

השבוע רעשה הארץ, מחבל הגיע עם סכין בידו לראשון לציון ודקר עוברים ושבים ביניהם אשה כבת שמונים, עוברי אורח שהיו במקום עברו ליד הפצועה ובמקום להגיש לה עזרה המשיכו לרדוף אחר המחבל ולנטרלו, ונשאלת השאלה האם עשו נכון, או שהיה מוטל עליהם לעצור ולטפל בפצועה?

והנה שאלה כע"ז הגיעה לפני מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל כאשר נכנס אליו איש כוחות הבטחון שמשמש ג"כ כאיש הצלה ושאל מה עליו לעשות במקרה כזה, לטפל בפצועים או לנטרל המחבל.

והשיבו הגר"ש שעליו לטפל בפצוע, משום שהפצוע נמצא 'לפניו' ומניעת המשך ההרג היא רק 'כמעט לפניו' שהרי הוא עדיין לא הרג, וג"כ אין בטוח במאת האחוזים שיעלה זממו בידו להמשיך את מסע ההרג, ולכן מוטל עליו לטפל במה שלפניו ולהציל את חיי הפצוע.

אך אי"ז נוגע לנידון שלנו כלל, דפסק הגר"ש היה באיש כוחות הביטחון המשמש ג"כ כאיש הצלה, אך בראש"ל האנשים שרדפו אחר המחבל היו אנשים שאינם מבינים בהצלה ולא יכלו לסייע לפצועה, ואף יכלו להזיק, א"כ ודאי שעשו נכון שהעדיפו לרדוף אחר המחבל.

ולשולחנו של הגר"י זילברשטין שליט"א הגיעה השאלה בענין מסתערבים שהם חילים המוחפשים לערבים ונטמעים בתוכם, והם נחלקים לשני סוגים, הסוג האחד תפקידו להכנס להפגנות ולעצור מידי אבנים וכדומה, והסוג השני תפקידו לאסוף מידע מודיעיני, אנשיו נכנסים לכפרים עצמם ומתגוררים שם ונהפכים לחלק מן החברה וכך מביאים מידע יקר מפז, והנה הגיע אחד מהם ושאל על מקרה שארע בחייל שנפצע מתחת לביתו בכפר הערבי, ולא ידע האם מוטל עליו לטפל בו ולהצילו אך ע"י כך הוא יחשף ולא יוכל להמשיך את עבודתו המצילה מאות אנשים, או שעדיף שישאר בביתו.

והשיב לו הגר"י זילברשטין דעל פי פסק הגר"ש הנ"ל כיון שהחייל הפצוע נמצא 'לפניו' ומאיך הצלת חיי מאות האנשים היא עתידית ואינה כרגע 'לפניו' מוטל עליו להציל את חיי החייל.

ויוצא שאי"ז משנה כמה אנשים יוכל להציל בעתיד, ולמשל לו יצויר שאלי כהן ה"ד שכמעט התמנה לתפקיד בכיר ביותר בממשלת סוריה, היה מגלה שהוא יכול להציל יהודי פצוע (כמובן בלי לסכן את חייו שלו) הוא היה מחויב להצילו אף שזה יגרום להפסקת עבודתו החשובה שמצילה אלפי יהודים.

ושוב שאלתי כן לרבינו הגרא"ל שטיינמן שליט"א ואמר דאם בהריגת המחבל יש הצלה של רבים עליו קודם להרוג את המחבל ורק אח"כ לטפל בפצועים.

דודי שמש שנפלו ברוח שאינה מצויה והזיקו האם חייב המתקין

לפני שבועיים שרר מזג אויר סוער מאוד בארץ שגרם לנפילת עצים, גגות ושאר נזקים, כתוצאה מהרוחות העזות נפלו ממרומי הגג במגדל רב קומות בירושלים שני דודי שמש וריסקו מס' מכוניות, ולאחמ"כ התברר ששני הדודים היו היחידים שנפלו מתוך כל הדודים הרבים שעל הגג, ושניהם הותקנו ע"י מתקין מסוים, וכן התברר שהדודים לא הותקנו בצורה שיוכלו לעמוד בפני רוח סערה כזו, ויש לדון האם מחויב אותו מתקין לשלם את נזקי המכוניות כדן אבנו סכיננו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו והזיקו, דמבואר בב"ק דף ו' ע"א דחייב מדין בור ואש.

ונחלקו בזה הדיינים, הגר"י סילמן שליט"א פטר את אותו מתקין מדין 'רוח שאינה מצויה' וכלש' הגמ' שם 'אבנו, סכיננו, ומשאו' שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו.

אך הגרמ"מ שפרן שליט"א העלה שכיון שהדוד הותקן למשך עשרים שנה ומזג אויר שכזה עלול לקרות לפעמים בתוך זמן זה, א"כ נחשב הדבר ל'רוח מצויה' דעל המתקין להתקין את הדודים באופן שיחזיקו מעמד כל העשרים שנה וחייב המתקין לשלם את הנזק.

ומטעם נוסף אפשר שיש לחייב את אותו מתקין, דהתברר שחיבור הדודים לגג לא עמד בדרישות ה"תקן" הנהוג בארץ, ואף שבא"י אין את הכלל של 'דינא דמלכותא', מ"מ כיון שזה נתקן לצורך הציבור יתכן שנחשב הדבר ל'קבלוה עליה' ומחויבים כולם לזה.

והבאתי שאלה זו לפני רבינו מרן הגרא"ל שטינמן שליט"א, ואמר מרן שאע"פ שבמהלך העשרים שנה ישנן רוחות חזקות כאלה אי"ז נחשב לרוח מצויה, שרוח סערה כזו באה בגלל החטאים, ואינה יכולה להחשב כרוח מצויה.

שכר קבלן לבצע חפירה להעברת חשמל וגילה שמוסד סמוך שכר את אותו קבלן לבצע את אותה חפירה

בעיר אלעד הוקצה לא' מן המוסדות שטח בקצה העיר, כשעל המוסד מוטל לבנות הבנין עם כל סידורי החשמל, ולצורך כך שכר המנהל קבלן שיבצע את החפירה הדרושה להעברת החשמל לקצה העיר בעלות של ארבעים אלף ₪, לאחר הסיכום ביניהם גילה אותו מנהל שמוסד סמוך שכר אף הוא את אותו קבלן באותו סכום לבצע לו את החפירה להעברת החשמל, ונמצא שהקבלן עומד לבצע חפירה אחת עבור שני המוסדות, ולקבל שכר כפול ללא הצדקה.

והנה נידון דומה היה בענין מוהל שהוזמן ע"י משפחה למול מחוץ לעירו, ושולמו לו דמי הנסיעות לנסיעה מחוץ לעיר, לאחמ"כ הוזמן המוהל לברית נוספת באותה העיר, ונשאלה השאלה האם גם המשפחה השניה חייבת בתשלום דמי הנסיעה? והורו הדיינים למוהל, דאין לו ליטול דמי נסיעה אלא רק מאחת מן המשפחות ומן הראוי שיחלקם בין שתיהן.

ויש לחלק בין המקרים, שבמקרה של המוהל כיון שהתשלום הוא על ההוצאות א"כ ודאי שאין צריכין כ"א מהמשפחות לשלם תשלום מלא, אך במקרה שלנו התשלום אינו על ההוצאות אלא על החפירה עצמה וכיון שחפר את החפירה גם בשבילו חייב אותו מנהל בתשלום מלא של החפירה כפי שסוכם.

ועוד יש לומר שהקבלן שחפר את החפירה נהפך לבעלים על החפירה, ויש לו זכות לדרוש כל סכום בעבור שימוש בחפירה ולכן יאלץ מנהל המוסד לשלם את מלוא הסכום אם רוצה להשתמש בחפירתו.

וכ"ז אם באמת חפר הקבלן את החפירה, אך לו יצויר שהתרחשה רעידת אדמה והאדמה נבקעה מעצמה ודאי שאין חייב לו רק על העברת החוטים בלבד, דהתשלום הוא בעבור החפירה והוא הרי לא חפרה, וודאי שג"כ לא יחשב בעלים על חפירה שלא חפר.

(נכתב ע"י אחד השומעים)

יסוד גדול לכל דרכי החיים הנלמד מאברהם אבינו

"ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו שים נא ידך תחת ירכי"

והדבר הוא פלא הרי אליעזר היה איש אמונו של אברהם אבינו שסמך עליו ללא שום חשש והפקיד בידו את כל עניניו ונכסיו, א"כ כיצד אפשר להבין שבענין זיווגו של יצחק, אברהם אינו סומך על אליעזר ונזקק להשביעו?

ונבאר הדברים ע"פ מעשה שהיה באחד מבעלי המוסדות בארה"ק שנסע לחו"ל למסע איסוף כספים למען מוסדותיו, וכשהגיע לאחד מן הערים פנו אליו ראשי הקהל שראו כי הוא איש נכבד בעל צורה, ושאלו אותו האם הוא יודע לשחוט כיון ששוחט העיר מת לפני שבועיים, וכמובן הוא יתוגמל בהתאם, אותו מנהל השיב להם שבאמת הוא יודע לשחוט, אך כיון שעול המוסדות שבניהולו מוטל עליו אין לו אפשרות להתעכב במקומם, אא"כ ילוו לו סכום משמעותי שיוכל לכלכל את מוסדותיו בתקופה הקרובה, ולאחמ"כ הוא ימשיך במסעו וכך יחזיר את הלוואתו, כששמעו ראשי הקהל את דבריו אמרו לו "בעצם מי אתה"? מהיכי תיתי שנלווה לאדם בלתי מוכר סכום כה משמעותי, אולי אתה מתחזה שתברח עם כספינו בלא להחזיר מאומה, נדהם אותו מנהל ואמר להם מי אני? אני השוחט שלכם! בשחיטה שתלוי בה איסורים חמורים אתם סומכים עלי, ולהלוואה לא?

אלא היסוד הוא שבדברים החשובים לאדם הוא אינו סומך על אף אחד אפי' על האנשים הקרובים לו ביותר, והוא בודק וחוקר ומשקיע בהם הרבה זמן ומאמץ, אך בדברים שאינם חשובים לו הוא יסמוך בקלות על כל אדם, גם על אנשים שאין הוא יודע את טיבם ומהותם, ולא ישקיע בהם יתר על המידה.

ולכן אברהם אבינו שכסף וזהב ושאר עניני הגשמות לא היו חשובים בעיניו כלל, בזה הוא סמך בקלות על אליעזר, אך כשזה נגע 'לאידישקייט' ולרוחניות כשחיפש זיווג לבנו יצחק אחד מהאבות הק', כשזה נגע לדבר חשוב כ"כ, אברהם אבינו לא סמך על אף אחד אפי' לא על יד ימינו ואיש אמונו אליעזר עבדו!

והדברים הם יסוד גדול ונוגעים לכל אחד בכל דבר בחיים, ולדוגמא בית שכשהאבא מפסיד עיסקה גדולה כל הבית באבל, וכשהוא מרויח 'שמחה וששון' ומאידך כשזה נוגע לרוחניות לא רואים על האבא התייחסות וחשיבות מיוחדת לדברים, אז הילדים קולטים שכסף ולא רוחניות הוא הדבר החשוב בחיים ואליו צריך לשאוף!